

10 KOMMA-HACKS, DU SKAL KENDE FOR AT BLIVE EN KOMMA-KEJSER(INDE)

Rasmus Vestergaard - www.rasmusvestergaard.com

Et lille tegn, der kan starte en stor diskussion

Kommaet

Kollegerne råber argumenterne for, hvor kommaet skal sættes. Det skærer i læsebrillerne at se det fejlplacerede komma. Og når Dansk Sprognævn taler om brugen af start-komma, begynder iveren for at forstå de danske kommaregler *langsomt at dale*.

Kommatering kan altid sætte gang i bølgerne. Vi gør det hellere ikke nemmere for os selv, når vi blander talesprog og skriftsprog. Det gør det bare endnu sværere at finde ud af, hvor kommaet skal stå.

Men er det overhovedet vigtigt at kunne de kommaregler?

Ja! Du bruger kommaet til at sikre dig, at dit publikum forstår dit budskab korrekt, og ikke slår nogen ihjel samtidig.

“Let's eat Grandma / Let's eat, Grandma”

Undgå det ved at bruge disse 10 "komma-hacks". De er rangeret fra nemmest til mere teknisk. Og hvis du har styr på dem, så er du blevet en komma-kejser(inde).

Lad os "komma" i gang!

10 Komma-hacks

1. Foran “at”
2. Ved opremsninger
3. Foran “men”
4. Foran "der" og “som”
5. Foran hv-ord
6. Ved afgrænsninger
7. Mellem helsætninger
8. Mellem bydeformer
9. Efter ledsætninger – og måske før
10. Ved indskudte sætninger

Komma-hack #1

Foran “at”

Dette er en af de mest udbredte kommafælder.

Som udgangspunkt skal du sætte komma foran "at", MEN ikke hvis det efterfølgende ord er et udsagnsord (verbum).

Lad mig komme med et eksempel på en rigtig og en forkert sætning:

👍 Ved du godt, at man ikke kan danse roser?

👎 Jo, man kan godt lære at danse på roser.

Kan du se forskel?

I den anden sætning kommer der et udsagnsord - 'lære' - efter 'at'.

Her kommer to eksempler til:

👎 Han kan godt lide at løbe i skoven.

👍 Jeg er så sulten, at jeg kan spise en Tyrannosaurus.

Fem eksempler

1. Husk, at man ikke skal skue hunden på hårene.
2. Jeg glemte at fortælle dig, at det må man ikke.
3. Hun kan ikke tilgive, at han gjorde sådan noget.
4. Forskellen er, at maden ikke er tilberedt endnu.
5. Dennis sagde, at han ikke kunne nå det.

Komma-hack #2

Ved opremsninger

Opremsningskomma hører også til i den nemme ende af kommareglerne.

Som navnet forklarer, skal du bruge det i forbindelse med opremsninger.

Komma erstatter alle "og" i sætningen undtagen det sidste. Så kan du skrive en mindre kluntet sætning som denne, der kan forvirre læseren.

"Jeg købte cola og kaffe og kakaomælk og kildevand"

Med opremsningskomma kan du i stedet bare skrive:

"Jeg købte cola, kaffe, kakaomælk og kildevand"

Her er det vigtigt, at du ikke sætter komma foran det sidste "og".

Det gælder også, når du skriver lidt mere avancerede opremsninger.

Hvis du skal finde Netto, skal du ned ad vejen, dreje til venstre og hen ad stien.

Fem eksempler

1. Audi, Bentley, Skoda og Volkswagen
2. Broccoli, appelsiner, gulerødder og æbler
3. Skærm, skrivebord, stilehæfte skruetrækker
4. Balloner, klovn, konfetti og kage
5. Facebook, Instagram, Snapchat og Pinterest

Komma-hack #3

Foran “men”

Den tredje kommaregel er også meget let at overholde.

Sæt altid komma foran "men".

Det er det.

Her er to eksempler:

Han kan bedste lide Cocio, men Mathilde er også fint.

Det er forfærdeligt, men også lidt sjovt.

Fem eksempler

1. Han var lige ved at få en bøde, men han undslap.
2. Susanne er lidt sur, men hun bliver snart god igen.
3. Jeg er på vej, men det bliver nok lige om lidt.
4. Karsten kan godt lide kage, men han kan bedst lige chokolade.
5. Blå er flot, men grøn er flottere.

Komma-hack #4

Foran “der” og “som”

Denne kommaregel er ren win-win. Man får placeret en masse kommaer korrekt, og reglen gælder i næsten alle tilfælde.

Der skal komma foran ordet ’som’, hvis ordet kan udskiftes med ’der’. Det samme gælder den anden vej rundt, altså hvis ’der’ kan udskiftes med ’som’.

Brugte biler, der/som er mere end 4 år gamle, skal synes hvert andet år.

Det er ikke bilernes CO2-udledning, der/som er det største klimaproblem.

Husk, at det kun er i de tilfælde, hvor ’der’ og ’som’ kan udskiftes med hinanden. Det er ikke altid, det er tilfældet.

Hun er smuk som en rose.

Man kan jo ikke sige:

Hun er smuk der en rose.

Sæt komma foran som/der, når de kan erstatte hinanden, medmindre som/der står efter et hv-ord.

Fem eksempler

1. Han var en af dem, der/som altid kom for sent.
2. Det var tit hende, der/som skulle tage opvasken.
3. Er det Karsten, der/som går der?
4. Katrine kan godt lide kage, der/som smager af fersken.
5. Jeg kan bedst lide kunst, der/som forestiller noget.

Komma-hack #5

Foran hv-ord

Når du sætter komma foran "hv-ord", er du godt dækket ind i forhold til de fleste kommaer.

Hun kunne godt fortælle, hvor hun skulle sætte kommaet.

Der er selvfølgelig to farer, du skal være opmærksom på, men dem får du styr på lige om lidt.

Den første har du måske hørt om. Nogle kalder det: “idiotkommaet”. Lidt groft, men beskriver en fejl, mange af os har været skyldige i. Her kommer et eksempel:

Hun kunne ikke forklare, hvor, der ikke skulle sættes komma der.

Der er et komma for meget her. Og det er foran "der".

Den anden fare handler om, hvornår du ikke skal sætte komma foran "hv-ord".

Det er godt at vide i, hvilken rækkefølge de danske konger levede.

Sætningen herover er et eksempel på, når det er gjort forkert.

Hvis du rykker rundt på de to sætninger ved kommaet, forsvinder meningen.

Hvilken rækkefølge de danske konger levede, er godt at vide i.

I stedet skal kommaet stå som i det følgende eksempel:

Det er godt at vide, i hvilken rækkefølge de danske konger levede.

Her kommer to eksempler mere, hvor du kan prøve testen af.

Far ændrer ikke sin mening, uanset hvad du gør.

Dommeren har ikke besluttet, på hvilket grundlag dommen skal fældes.

Fem eksempler

1. Det var svært at finde ud af, hvor de skulle parkere.
2. Jeg ved ikke, hvorfor de gør det.
3. Ved du, hvor jeg finder metroen?
4. Karsten ved, hvad næste opgave går ud på.
5. Det er aldrig til at vide, hvor meget aktierne bliver solgt til.

Komma-hack #6

Ved afgrænsninger

Afgrænsningskomma bruger til du til at afgrænse selvstændige sætningsdele.

Det er typisk i forbindelse med udråb, tiltale eller spørgende tilføjelser.

Stort tillykke, Allan.

Føj, hvor er det klamt.

Det er en god kommaregel at kunne, når du skal efterligne udtryk, som bruges i talesproget - for eksempel: pauser og tonegang.

Fem eksempler

1. Tak for sidst, Karsten.
2. Hallo, kan du høre mig?
3. Du kan bedst lide salatpizza, ikke?
4. Godt gået, Stine!
5. Ups, det var min skyld.

Komma-hack #7

Mellem helsætninger

Hvis du har to helsætninger, skal der komma mellem dem. Det gælder, uanset om du vælger startkomma til eller fra.

Han gik en tur med hunden, og hun gjorde aftensmaden klar.

Klokken var mange, og de var på vej hjem.

Nogle gange vil du nok støde på en sætning, hvor der er et to udsagnsled, men der mangler et grundled.

Vi ser frem til at se jer og håber på godt vejr.

Her skal du ikke sætte komma, fordi de to udsagnsled "ser" og "håber" fører tilbage til det samme udsagnsled "vi".

Fem eksempler

1. Vil du have mælk, eller vil du hellere have vand?
2. Jeg kom, og hun gik.
3. Karsten vil gerne have chokolade, og jeg vil gerne have marcipan.
4. De var skuffede og gik hjem igen.
5. Hun gik ud for at handle og kom derfor senere hjem.

Komma-hack #8

Mellem bydeformer

Dette hack er tæt beslægtet med hack #7.

For bydeformer skal du tænke på som helsætninger. Og det betyder, at der skal komma mellem dem.

Spis din broccoli, og lav dine lektier.

Prøv eventuelt at folde sætningerne ud. Når der står en bydeform, kan du skrive "du skal" foran. Så laver du en helsætning.

Det gør det lidt nemmere at se, hvor der skal være komma, og forstå, hvorfor der skal være komma.

Du skal spise din broccoli, og du skal lave dine lektier.

I nogle situationer kan de to udsagnsord dog høre tæt sammen.

Rend(,) og hop.

Der kan du vælge at undlade kommaet.

Fem eksempler

1. Kom, og gå
2. Løb, og hop
3. Rul, og kravl
4. Rens og skræl kartoflerne
5. Vind eller forsvind

Komma-hack #9

Efter ledsætninger - og måske før

Nu kommer vi til det med det valgfri startkomma.

Som udgangspunkt skal der altid være komma efter ledsætninger.

Hvis du går ned med skrald, bliver jeg glad.

Om du vil sætte det før ledsætninger, er valgfrit. Hvis du gør, har du valgt at bruge startkomma, og så ser din sætning sådan ud.

Jeg bliver glad, hvis du går ned med skrald.

Det kræver, at du kan kende forskel på hel- og ledsætninger. Der er en forklaring senere i guiden her.

Har du flere ledsætninger efter hinanden, skal der selvfølgelig også komme mellem dem.

Jeg bliver glad, hvis du går ned med skrald, for så skal jeg ikke gøre det.

Et godt udgangspunkt til at finde en ledsætning er ved at holde øje med nogle af disse bindeord: at, og, men, eller, så, for, som, der, af, fordi etc.

Fem eksempler

1. Hvis du ikke gør, som jeg siger, bliver jeg meget sur.
2. Da hun kom ind ad døren, gik Stine.
3. Karsten vil gerne have, at de får chokolade til dessert.
4. Hvorfor gjorde de det, når de kunne komme i fængsel?
5. Hun blev ked af det, da hendes veninde kom for sent.

Komma-hack #10

Ved indskudte sætninger

Hvis du bruger indskudte sætninger, skal du huske at omkranse dem af kommaer.

Ligesom du ser det herunder:

Det unge fodboldtalent, der spiller for FC Midtjylland, satte ny rekord i går.

Du kan kende en indskudte sætning, også kaldet en parentetiske relative bisætninger, på, at du kan tage den ud, uden at sætningens mening går tabt eller bliver forstyrret.

Ejnar, som går i parallelklassen, har aldrig nogen madpakke med.

Fem eksempler

1. Århus, den største by i Jylland, er hjemsted for fodboldklubben AGF.
2. Karsten, der elskede chokolade, elskede en Marcel Gateau
3. Firmaet, der har en god virksomhedskultur, vandt DHL-stafetten.
4. Danmarks hovedstad, København, er en dejlig by.
5. I Berlin, som blev bombet meget under 2. verdenskrig, har mange historiske seværdigheder.

Forskellen på en hel- og ledsætning

Hel- og ledsætninger har nok holdt mange vågne om natten. For hvad betyder de to betegnelser?

Her kommer en kort og lidt grov forklaring.

En helsætning kan stå alene. Det kan en ledsætning ikke.

Han kom for sent, fordi han ikke kunne stå op.

Den første del, "han kom for sent", er helsætningen, mens "fordi han ikke kunne stå op" er ledsætningen.

Prøv eventuelt at se, om ledsætningen kan stå for sig selv og stadig give mening.

Hvis du skal vurdere, hvad der er en helsætning eller en ledsætning, kan du prøve "ikke-reglen".

I ledsætningen kan du indsætte et "ikke" mellem grundledet (subjekt) og udsagnsordet (verbum).

Det kan du også se i den ovenstående sætning.

Han kom for sent, fordi han ikke kunne stå op.

Smut eventuelt forbi Sproget.dk, hvis du vil læse mere om det.

Men hvorfor er det, at du og jeg skal kunne kende forskel på en hel- og ledsætning?

Fordi det hjælper os med at sætte komma.

Og det er alfa og omega for at kunne finde startkommaet.

Skal jeg bruge startkomma eller ej?

Tidligere nævnte jeg startkommaet.

Spørgsmålet er ofte: Skal du bruge det eller lade det være?

Det er helt op til dig. Bare du er konsekvent.

Hvis du vælger at bruge startkomma, så gør det i hele teksten, på hele hjemmesiden eller i hele bogen.

Dansk Sprognævn bruger ikke startkomma.

Nævnet mener, at det er nemmere at lære kommatering, hvis man ikke skal sætte det foran ledsætninger, altså startkomma. Og så vil Dansk Sprognævn gerne lægge sig lidt mere op af vores nordiske nabosprog, hvor man ikke sætter færre kommaer.

Langt de fleste - herunder forfattere, journalister og skribenter - bruger dog startkommaet. Formentlig fordi det følger de traditionelle kommaregler.

Så hvis du gerne vil undgå diskussioner på kontoret, så brug startkommaet

Personligt kan jeg godt lide at bruge startkomma.

Det gør teksten nemmere at læse.

Startkommaet bryder sætningerne op i mindre dele, som er nemmere at overskue og hjælper på forståelsen.

Vil du øve kommatering?

Dansk Sprognævn har lavet flere øvelser, som du kan bruge til at træne dine komma-muskler.

Det er måske ikke det mest sindsoprivende, men det er godt at kunne disse kommaregler.

[Prøv for eksempel det her spil, som Dansk Sprognævn har lavet med Edutasia.](#)

[Du kan også øve start-komma her hos DSN. Eller prøve kræfter med sætninger, hvor der ikke må være start-komma.](#)

[Opgavekorrektur.dk har også lavet nogle komma-øvelser](#)

SÅDAN, KOMMA-KEJSER(INDE)

Få flere tips på www.rasmusvestergaard.com

Find mig på [LinkedIn](#)

